

Abstrakt

Situace: Výskyt kouření v Srbsku je vysoký jak v obecné populaci, tak mezi zranitelnými skupinami. Intervence by měly být založeny na důkazech a měly by být v souladu s potřebami každé cílové skupiny. Mezi zranitelnými skupinami, kde je výskyt kouření vyšší, je zapotřebí specifických zásahů mimo těch určených obecné populaci.

Cíle: Analyzovat a porovnat míru a vzorce kouření, expozici tabákovému kouři a jejich koreláty v obecné populaci i zranitelných skupinách a zjistit nedostatky a potřeby v oblasti monitorování i politiky. **Metodika a materiál:** Byla provedena sekundární analýza údajů získaných z různých průzkumů realizovaných v letech 2013 a 2014. Byla použita data tří studií v obecné populaci a šesti studií mezi vybranými zranitelnými skupinami (vězni, muži mající sex s muži, sexuální pracovníci, osoby žijící s HIV, romská mládež, institucionalizované děti).

Výsledky: Údaje ukazují vysokou prevalenci kouření u dospělých (34,7%) s rozdíly mezi pohlavími. Nízký socioekonomický status je nejsilnějším faktorem spojeným s kouřením u dospělých. Výskyt kouření je nejvyšší ve věkové skupině 35-45 let (47,0%). Mezi srbskými školáky jsou významnými koreláty kouření subjektivně vnímaná dostupnost a výuka týkající se tabáku. Více než polovina dospělých i mládeže je v různých prostředích vystavena tabákovému kouři. Kouření je v srbské společnosti společensky vysoce přijatelné a vnímání rizik je na nízké úrovni. Kouření je korelováno s konzumací alkoholu, nárazovým pijáctvím a užíváním konopí. Výskyt kouření je ve srovnání s obecnou populací výrazně vyšší ve stigmatizovaných populacích, a to jak u dospělých, tak u mládeže, přičemž nejvyšší prevalence je mezi sexuálními pracovníky (90,5%). **Závěry:** Existuje naléhavá potřeba posílit intervence odvykání kouření v populaci a cílené intervence pro uživatele návykových látek a osoby s psychickou zátěží. Je zapotřebí posílit regulaci reklamy na tabákové výrobky a dodržování zákazu prodeje tabáku dětem a mládeži. Mezi ohroženými skupinami obyvatel by měla být zahájena realizace harm reduction programů včetně těch snižujících míru kouření, přičemž by měly být brány v úvahu faktory spojené se stigmatizací, kulturně citlivé otázky a skrytá povaha těchto populačních skupin.

Klíčová slova: užívání tabáku - obecná populace - zranitelné skupiny - užívání návykových látek - intervence - monitoring